

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS AKCIZŲ ĮSTATYMO NR.IX-569 1, 3, 23, 24,
25, 26, 30, 31, 65 IR 74 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO**

**(toliau – Projektas)
(TAP-21-745; TAIS Nr.21-25330(2))**

2021-06-11 Nr.NV-1342

Vilnius

Skubos tvarka įvertinę Projekto atitiktį įstatymams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Mokesčių administravimo įstatymo 3 straipsnio 3 dalis nustato, kad *„Lietuvos Respublikos Seimas turi užtikrinti, kad Lietuvos Respublikos mokesčių įstatymai, nustatantys naują mokesťį, naują mokesčio tarifą, mokesčio lengvatą, sankcijas už mokesčių įstatymų pažeidimus arba iš esmės pakeičiantys apmokestinimo tam tikru mokesčiu tvarką ar apmokestinimo teisinio reglamentavimo bei taikymo principus, įsigaliotų ne anksčiau kaip po šešių mėnesių nuo jų paskelbimo dienos“*. Analogiška nuostata dėl mokesčių įstatymų įsigaliojimo yra įtvirtinta ir Teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje.

Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo doktriną (Konstitucinio Teismo 2021 m. gegužės 13 d. nutarimas) dėl mokesčių įstatymų įsigaliojimo, kurioje be kita ko, konstatuota, kad *„vien poreikis parengti ir patvirtinti valstybės biudžetą nėra konstituciškai pateisinama ypatinga, objektyvi aplinkybė, leidžianti pagrįsti skubų mokesčių įstatymų įsigaliojimą“*, taip pat įvertinant Projekto svarstymo Vyriausybėje ir Seime procedūras (siekiant nepažeisti minėtų įstatymų nuostatų - Projektas Seime turėtų būti priimtas, pasirašytas Respublikos Prezidento ir nustatyta tvarka paskelbtas Teisės aktų registre iki 2021 m. birželio 30 d. įskaitytinai) turi būti koreguojama Projekto 11 straipsnio 1 dalyje nurodyta atitinkamų straipsnių (jų dalių) jų įsigaliojimo data (Projekte siūloma, kad atitinkamos įstatymo nuostatos įsigaliotų 2022 m. sausio 1 d.), esant poreikiui – ir Projekto 11 straipsnio 4 dalies nuostatos dėl įstatymo taikymo.

Priešingu atveju, Vyriausybės nutarimo projekte turėtų būti pagrindžiamas prašymas dėl Projekto svarstymo atitinkama skuba, be kita ko, atsižvelgiant į Seimo statuto nuostatas bei įvertinant Konstitucinio Teismo 2019 m. balandžio 16 d. nutarime atskleistus konstitucinius reikalavimus įstatymų ir kitų Seimo aktų leidybos svarstant juos skubos ir ypatingos skubos tvarka procesui:

- Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad skubos tvarka suponuoja įstatymų leidybos proceso stadijų, ypač svarstymo stadijos, sutrumpinimą, taigi ribotas galimybes užtikrinti, kad būtų laikomasi iš Konstitucijos, be kita ko, jos 5 straipsnio 2, 3 dalių, konstitucinių teisinės valstybės, atsakingo valdymo principų, kylančių įstatymų leidybos proceso viešumo ir skaidrumo, įstatymų

kokybės reikalavimų. Atsižvelgęs į tai, Konstitucinis Teismas pažymėjo, kad Seimas, pagal Konstitucijos 69 straipsnio 1 dalį, 76 straipsnį reglamentuodamas įstatymų leidybos procedūrą, gali nustatyti tokį įstatymų projektų svarstymo skubos tvarka teisinį reguliavimą, pagal kurį ši tvarka būtų taikoma ypatingais atvejais, kai dėl susiklosčiusių politinių, socialinių, ekonominių ar kitų aplinkybių būtina skubiai nustatyti naują ar pakeisti galiojantį teisinį reguliavimą siekiant užtikrinti svarbius visuomenės ir valstybės interesus, apsaugoti kitas konstitucines vertybes.

- Konstitucinis Teismas taip pat pažymėjo, kad Seimo statute gali būti numatyta ir įstatymų bei kitų Seimo aktų projektų svarstymo ypatingos skubos tvarka procedūra. Ši procedūra suponuoja tai, kad įstatymų leidybos proceso stadijos, ypač svarstymo stadija, gali būti sutrumpinamos dar labiau nei svarstant įstatymų ir kitų Seimo aktų projektus skubos tvarka, t. y. svarstymo stadija, kuri yra demokratijos principų taikymą įstatymų leidybos procese laiduojanti stadija, gali tapti tik formali. Todėl taikant svarstymo ypatingos skubos tvarka procedūrą yra itin ribotos galimybės užtikrinti, kad būtų laikomasi iš Konstitucijos, be kita ko, jos 5 straipsnio 2, 3 dalių, konstitucinių teisinės valstybės, atsakingo valdymo principų, kylančių įstatymų leidybos proceso viešumo ir skaidrumo, įstatymų ir kitų Seimo aktų kokybės reikalavimų. Atsižvelgęs į tai, Konstitucinis Teismas pabrėžė, kad Seimas, pagal Konstituciją reglamentuodamas įstatymų leidybos procedūrą, gali nustatyti tokį įstatymų ir kitų Seimo aktų projektų svarstymo ypatingos skubos tvarka teisinį reguliavimą, pagal kurį tokia tvarka galėtų būti taikoma tik išskirtiniais konstituciškai pagrįstais atvejais, kai būtina nedelsiant užtikrinti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus, kaip antai įvedant arba įvedus karo ar nepaprastąją padėtį, skelbiant arba paskelbus mobilizaciją, priimant sprendimą panaudoti ginkluotąsias pajėgas ginkluoto užpuolimo atveju ir (ar) prireikus itin skubiai vykdyti tarptautinius įsipareigojimus, stichinės nelaimės ar kitomis ekstremaliomis aplinkybėmis, kilus tokiai grėsmei valstybės ar visuomenės saugumui, kuriai pašalinti būtini itin skubūs įstatymų leidėjo sprendimai. Kitoks teisinis reguliavimas būtų nesuderinamas su iš Konstitucijos, be kita ko, jos 5 straipsnio 2, 3 dalių, konstitucinių teisinės valstybės, atsakingo valdymo principų, kylančiais įstatymų leidybos proceso viešumo ir skaidrumo, įstatymų ir kitų Seimo aktų kokybės reikalavimais.

2. Konstitucinis Teismas 2021 m. birželio 7 d. nutarime pripažino, kad Vyriausybės 2019 m. spalio 16 d. nutarimas Nr. 1038 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 28 d. nutarimo Nr. 99 „Dėl Komandiruočių sąnaudų atskaitymo iš pajamų taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ pagal priėmimo tvarką prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 94 straipsnio 2 punktui, konstituciniams teisinės valstybės, atsakingo valdymo principams, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 38 straipsnio 2 daliai (2018 m. birželio 29 d. redakcija), 40 straipsnio 1 daliai (2007 m. birželio 14 d. redakcija), Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 4, 5 punktams, 7 straipsnio 2 daliai, 9 straipsnio 1 daliai. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime, be kita ko, pasisakyta ir apie pakeisto iš esmės teisės akto projekto derinimą su

suinteresuotomis institucijomis: „Konstatuotina ir tai, kad TAIS užregistruotą ginčijamo Vyriausybės nutarimo projektą dėl koeficiento dydžio 1,65 nustatymo Vyriausybei pateikus svarstyti ir Vyriausybei jam pritarus bei priėmus ginčijamą Vyriausybės 2019 m. spalio 16 d. nutarimą tą pačią dieną, t. y. nepateikus jo derinti suinteresuotoms institucijoms, su kurių kompetencija atitinkamas teisės akto projektas yra susijęs, taip pat derinti su kitais suinteresuotais asmenimis, nurodytais Vyriausybės darbo reglamente, taip pat buvo nesilaikyta minėtų Vyriausybės darbo reglamento 18, 27, 27¹punktuose (2019 m. gegužės 22 d. redakcija) nustatytų reikalavimų. Pažymėtina, kad, priešingai nei teigia suinteresuoto asmens atstovai, vien tai, kad Finansų ministerijos 2019 m. spalio 7 d. parengtas ir į TAIS įkeltas Vyriausybės nutarimo projektas, kuriuo buvo siūloma koeficiento dydį padidinti nuo 1,3 iki 1,5, buvo derintas su kitomis suinteresuotomis institucijomis ir suinteresuotais asmenimis, nereiškia, kad buvo derintas ginčijamo Vyriausybės 2019 m. spalio 16 d. nutarimo projektas dėl koeficiento 1,65. Kaip minėta, šio koeficiento dydis yra esminis ginčijamu Vyriausybės 2019 m. spalio 16 d. nutarimu pakeistame Vyriausybės 2003 m. sausio 28 d. nutarimo 2.5 papunktyje (2017 m. sausio 11 d. redakcija) įtvirtinto teisinio reguliavimo elementas, lemiantis darbo užmokesčio dydį, kurį nustačius komandiruotam į užsienį darbuotojui mokami dienpinigiai yra neapmokestinami gyventojų pajamų mokesčiu, taigi ir turintis įtakos tiek darbuotojo, tiek darbdavio interesams“.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, taip pat į tai, kad:

- suinteresuotoms institucijoms buvo pateiktas derinti Projektas (TAIS Nr.21-25331), kuriame kai kurie siūlomi akcizų tarifai buvo mažesni negu Projekte, kuris pateiktas Vyriausybei (TAIS Nr.21-25331(2)), pvz., Akcizų įstatymo (toliau– Įstatymas) 26 straipsnio 1 dalis (Projekto 6 straipsnio 1-3 dalys), Įstatymo 30 straipsnio 2 dalies 1 punktas (Projekto 7 straipsnio 1, 3, 5 dalys), Įstatymo 65 straipsnis (Projekto 9 straipsnio 1-3 dalys),

- akcizų tarifai (jų dydžiai) yra esminis įtvirtinto teisinio reguliavimo elementas,

- Finansų ministerijos teikime nurodyta, kad „atsižvelgus į Sveikatos apsaugos ministerijos ir Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento pateiktus siūlymus, Įstatymo projektu siūloma sparčiau didinti akcizų tarifus, taikomus etilo alkoholiui, cigaretėms, kaitinamojo tabako produktams ir elektroninių cigarečių skysčiui, nei buvo nurodyta institucijoms ir asociacijoms pateiktame Įstatymo projekte“,

mūsų nuomone, dėl pakeisto Projekto turėtų būti gautos pakartotinės suinteresuotų institucijų išvados.

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Daiva Gubistienė

